

вання підтримка усної чи письмової мови. Працюючи з текстами, де найкращі тексти супроводжуються ілюстраціями, щоб учні могли візуалізувати те, що вони читають. Працюючи іноземною мовою, учням потрібні структурні маркери в текстах, щоб допомогти їм зорієнтуватися в змісті. Ці маркери можуть бути лінгвістичними (заголовки, підзаголовки) та/або схематичними. Після визначення «основних знань» можна проаналізувати організацію тексту.

Тексти часто зображують схематично. Ці структури відомі як «основи ідей» або «діаграми мислення» і використовуються, щоб допомогти учням класифікувати ідеї та інформацію в тексті. Типи діаграм включають деревоподібні діаграми для класифікації, груп, ієрархій, блок-схеми та часові шкали для послідовного мислення, як-от інструкції та історична інформація, табличні діаграми з описом людей і місць, а також їх комбінації. Структура тексту використовується для полегшення навчання та створення вправ, спрямованих як на розвиток мови, так і на знання основного змісту.

Очікується, що учні зможуть відтворити суть тексту своїми словами. Оскільки учням потрібно буде використовувати як просту, так і складнішу мову, оцінювання мови не передбачається, але вчителю варто виділити корисну мову в тексті та класифікувати її відповідно до функції. Учням може знадобитися мова порівняння та контрасту, розташування чи опису процесу, але також можуть знадобитися певні дискурсивні маркери, прислівникові фрази чи прийменникові фрази. Також можна приділити увагу словосполученням, виразам і усталеним фразам, а також предметній та академічній лексиці.

МЕТОД РОБОТИ З ПІДРУЧНИКОМ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Новосьолова Валентина,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна



ribusya@ukr.net

У зв'язку з актуальними викликами глобалізації та інтеграції України у світовий простір, які посилюються в умовах військової агресії Росії, підручник як освітній ресурс зазнає постійної трансформації своїх освітньої, виховної, розвивальної, дослідницької функцій. Оскільки освіта в Україні змінюється згідно з новими реаліями, такими як війна, невчасний друк паперових варіантів навчальних книжок, перебування значної кількості учнів та учениць за кордоном тощо, це призводить до необхідності постійного оновлення змісту підручників та методик їх викладання.

У розробленні підручників авторам необхідно враховувати, що учням слід зрозуміти, яким чином текстовий матеріал підручника допоможе розв'язанню їхніх життєво необхідних проблем сьогодення.

В умовах інтеграції національної школи в межах однієї та різних освітніх галузей й значної варіативності підручників для здобувачів освіти важливим є цілісне усвідомлення матеріалу, аналіз зв'язків між його складниками, набуття вмінь застосовувати здобуті знання в стандартних і нестандартних ситуаціях.

Сучасний підручник — це навчальна книжка не лише з поданими текстовими й позатекстовими елементами (теоретичними відомостями і практичними завданнями та вправами, інструктивним та ілюстративним матеріалами); він виконує функцію своєрідного путівника траєкторії формування життєво необхідних компетентностей для здобувачів освіти (Новосьолова, 2023, с. 196).

Вправи, завдання й запитання підручника мають бути розроблені в такий спосіб, аби сприяти корекції загальної атмосфери освітньої діяльності учнів, наповнити зміст навчання особистісно значущими й емоційно насиченим матеріалом, щоб задіяти якомога ширше коло мотивів з метою залучення й мобілізації внутрішнього потенціалу здобувачів освіти. Працюючи з підручником, учень навчається рефлексивно ставитися та проєктувати, як досягнути освітніх результатів. Підручник має бути одночасно стабільним (забезпечувати рівновагу між компонентами змісту, відносну сталість основних наукових понять) і мобільним (передбачати можливість введення нових знань).

Ми вважаємо, що доцільно застосовувати завдання, які спонукають учнів до використання інформації у реальній мовленнєвій практиці. Ці завдання можуть включати бесіди, дискусії, мікродискусії в парі / групі, інтерв'ю тощо. Такі завдання сприяють концентрації уваги, розвитку емоційного інтелекту, адекватного реагування на непередбачувані ситуації та навички конструктивної комунікації. Такий підхід дасть змогу учням використовувати мовний матеріал у життєво необхідному контексті.

Для розвитку комунікативних навичок учнів доцільно використовувати модельовані теми для спілкування, зокрема такі як: Проаналізуй статтю «Сміх як комунікація», обговоріть у парах, яку роль відіграє сміх у словесній засіб спілкування в житті, як він впливає на емоційний стан співрозмовників; визначте як інформація в тексті допомагає авторові довести / заперечити / посилити / спростувати думку про те, що сміятися вкрай важливо; Знайди у прочитаному уривкові повісті Оксани Луцківської «Друзі за листуванням» кілька прикладів того, чому електронний лист не може повністю замінити паперового. Гуртом визначте життєві ситуації, у яких буде доречнішим паперове листування, а коли — електронне.

На уроках мови та літератури, інтегрованих курсів учителі мають приділяти увагу завданням, які передбачають роботу учнів із різноманітними цифровими ресурсами, зокрема онлайн-ресурсами. Ця робота має бути систематичною. Наприклад, у завданні «Здійсніть віртуальну мандрівку до Карпатського біосферного заповідника за допомогою сервісу Googl Earth. Уявіть ситуацію спілкування журналіста із працівниками заповідника. Об'єднайтеся в групи, запишіть діалог про збережені види тварин. Розі-

грайте перед класом цю ситуацію спілкування» процес роботи над його виконанням має супроводжуватися чіткими вказівками та порадами з боку вчителя.

Отже, застосування методу роботи з підручником як провідного методу навчання української мови сприяє формуванню в здобувачів освіти життєво необхідних компетентностей, які розвиватимуться впродовж життя й даватимуть змогу вирішити важливі питання у повсякденних ситуаціях спілкування.

Використані джерела

Новосолова, В. І. (2023). Метод роботи з підручником в компетентнісному вимірі практики шкільної мовної освіти. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій: збірник матеріалів VII Міжнародної наукової конференції (Київ, 25 травня 2023 р.), 196–198. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736928>.

ОСНОВНІ ІДЕЇ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО ЗОШИТА З МАТЕМАТИКИ ЯК ВИДАННЯ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Онопрієнко Оксана,

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна



oks_on@ukr.net

Досягнення якісної і доступної для всіх дітей початкової освіти є гострою потребою часу. Одним зі шляхів розв'язання цієї проблеми виступає модернізація змісту освіти в плані спрямованості на формування у молодшого школяра життєво необхідних знань і вмінь. Основним носієм змісту в нашій системі освіти є підручник, а віднедавна — й навчальний зошит для учнів перших і других класів.

Окреслимо вимоги до змісту навчального зошита з математики для учнів перших класів як ресурсу для формування основ математичної діяльності. Видання нового покоління створюється насамперед з урахуванням нормативних вимог до змісту й результатів навчання математики, науково обґрунтованих поглядів на побудову освітнього процесу, концептуальних положень теорії діяльності. Його змістове наповнення точно репрезентує зміст навчання математики, визначений Державним стандартом початкової освіти з освітньої галузі «Математика» та вимогами типової освітньої програми з математики.

Відповідно до сучасних поглядів на побудову змісту освіти ми розглядаємо навчальний зошит насамперед як відображення наукових надбань. Методологічна ідея його створення полягає у реалізації таких підходів до формування змісту: системно-